

Sygn. akt V Cz 342/14

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2014r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Moskwa /spr./

Sędziowie: SSO Barbara Chłędowska

SSO Małgorzata Mazur

Protokolant: asyst. sędz. K. R.

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2014r. w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa B. S.

przeciwko Gminie M. R.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda i pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 20 lutego 2014r., sygn. akt XI C 21/14

p o s t a n a w i a:

I. oddalić oba zażalenia,

II. znieść wzajemnie koszty postępowania zażaleniowego między stronami.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 20 lutego 2014r., sygn. akt XI C 21/14, odrzucił pozew B. S. przeciwko Gminie M. R. o zapłatę na mocy art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. (pkt I), nie obciążył powoda kosztami postępowania (pkt II).

W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd I instancji wskazał, że powód domagał się w niniejszej sprawie zasądzenia od pozwanej Gminy M. R. określonej kwoty tytułem odszkodowania za nasadzenia, urządzenia i obiekty, które znajdowały się na jednej z działek wchodzących w skład (...) „Energetyk-1” w R.. Roszczenie zostało skierowane przeciwko pozwanej w związku z likwidacją O. na podstawie decyzji Prezydenta Miasta R. z dnia 5 maja 2011r. zezwalającej na realizację inwestycji drogowej pn: „Budowa połączenia Alei (...) z ulicą (...) etap I – Budowa drogi dojazdowej do Targowiska wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, budowlami i urządzeniami budowlanymi”. W ocenie Sądu Rejonowego w przedmiotowej sprawie droga sądowa jest niedopuszczalna, albowiem w dacie wydania decyzji z dnia 5 maja 2011r. Prezydenta Miasta R. oraz w dacie wniesienia pozwu obowiązywały przepisy ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (specustawa drogowa). Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 18 ust. 1g tej ustawy, dodanym przez art. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009r. (Dz.U. Nr 72, poz. 620) zmieniającej ustawę z dniem 29 maja 2009r., w wypadku gdy decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dotyczyła rodzinnych ogrodów działkowych ustanowionych

zgodnie z ustawą z dnia 8 lipca 2005r. o rodzinnych ogrodach działkowych podmiot, w którego interesie nastąpi likwidacja rodzinnego ogrodu działkowego lub jego części, zobowiązany jest wypłacić członkom (...) Związku (...) – odszkodowanie za stanowiące ich własność nasadzenia, urządzenia i obiekty znajdujące się na działkach. Z kolei w dniu 19 stycznia 2014r. weszła w życie ustawa z dnia 13 grudnia 2013r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U. z 2014r., poz. 40). Zgodnie z art. 18 ust. 1g specustawy w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 13 grudnia 2013r. o rodzinnych ogrodach działkowych, w przypadku gdy decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej dotyczy rodzinnych ogrodów działkowych ustanowionych zgodnie z w/w ustawą, podmiot, w którego interesie nastąpi likwidacja rodzinnego ogrodu działkowego lub jego części, zobowiązany jest wypłacić działkowcom odszkodowanie za stanowiące ich własność nasadzenia, urządzenia i obiekty znajdujące się na działkach. Ponadto dodano do art. 18 ust. 1 h zgodnie, z którym obowiązki wynikające z ust. 1 g ustalane są w decyzji wydanej przez organ, o którym mowa w art. 12 ust. 4a, a więc organ, który wydał decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji. Zgodnie z kolei z art. 66 ustawy z dnia 13 grudnia 2013r. z dniem wejścia jej w życie rodzinne ogrody działkowe, w rozumieniu ustawy z dnia 8 lipca 2005r. o rodzinnych ogrodach działkowych, stają się rodzinnymi ogrodami działkowymi w rozumieniu niniejszej ustawy. W świetle art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005r. o rodzinnych ogrodach działkowych pracownicze ogrody działkowe istniejące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy stają się rodzinnymi ogrodami działkowymi w jej rozumieniu. Pracownicze ogrody działkowe o nieuregulowanym stanie prawnym, a zarejestrowane w rejestrze pracowniczych ogrodów działkowych prowadzonym na podstawie art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 6 maja 1981r. o pracowniczych ogrodach działkowych stają się rodzinnymi ogrodami działkowymi w rozumieniu niniejszej ustawy. W tej sytuacji w ocenie Sądu Rejonowego już w chwili wniesienia pozwu nie istniała możliwość dochodzenia przez działkowców odszkodowania za stanowiące ich własność nasadzenia, urządzenia i obiekty znajdujące się na działkach. Sąd Rejonowy podkreślił, iż odszkodowanie dochodzone niniejszym pozwem obejmuje tożsame składniki, jak te wskazane w art. 18 ust. 1g pkt 1 specustawy drogowej. Skoro ustawodawca nałożył w art. 18 ust. 1h w/w ustawy na podmiot, w którego interesie następuje likwidacja rodzinnego ogrodu działkowego lub jego części obowiązek wydania decyzji administracyjnej to wyrokowanie w tym samym przedmiocie przez sąd powszechny jest niedopuszczalne. Przepisy bowiem regulujące w sposób szczegółowy i jednoznaczny zaistniały stan faktyczny nie przewidują wyboru drogi postępowania sądowego lub postępowania administracyjnego do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych. O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze, że przed dniem wejścia w życie art. 18 ust. 1h specustawy drogowej, a więc w dniu wniesienia pozwu, istniały rozbieżności w zakresie istnienia drogi sądowej, jak również z uwagi na sytuację majątkową powoda.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł zarówno powód B. S., jak i pozwana Gmina M. R..

Powód zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego w całości, domagając się jego uchylecia. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- naruszenie art. 2 i 8 Konstytucji RP w zw. z art. 3 k.c. w zw. z art. 12 ust. 4a w zw. z art. 18 ust. 1f, 1g i 1h ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na oparciu zaskarżonego rozstrzygnięcia w sprawie na w/w przepisach ustawy, podczas gdy weszły one w życie w dniu 19 stycznia 2014r. tj. po wszczęciu niniejszej sprawy i nie mogą one znaleźć zastosowania z uwagi na konstytucyjną zasadę nie działania prawa wstecz w sytuacji, gdy brak wyraźnej normy na to zezwalającej, zaś odstąpienie od tej zasady jest niekorzystne dla strony;

- naruszenie art. 12 ust. 4f w zw. z art. 18 ust 1fi 1g ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych poprzez uznanie, iż przepisy te mają zastosowanie w przedmiotowej sprawie, pomimo tego, że powódka nie posiadała prawa własności do nieruchomości objętych postępowaniem, nie była jej użytkownikiem wieczystym, ani też nie przysługiwało jej względem przedmiotowej nieruchomości żadne z ograniczonych praw rzeczowych, a także nie posiada roszczeń w zakresie praw do nieruchomości lecz do nakładów poczynionych na nią;

- naruszenie art. 2 k.p.c. poprzez nierozpoznanie sprawy, pomimo tego, że przedmiotowa sprawa dotyczy roszczeń cywilnych;

- naruszenie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez odrzucenie pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, pomimo iż nie zachodzą okoliczności uzasadniające wydanie takiego rozstrzygnięcia;

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez Sąd w uzasadnieniu postanowienia, iż żądania zgłoszone przez powódkę w pozwie nie mają charakteru sprawy cywilnej, a także poprzez uznanie, iż przepisy specustawy drogowej niewątpliwie mają zastosowanie w przedmiotowej sprawie, pomimo iż roszczenie zgłoszone w pozwie wynika z przepisów prawa materialnego, a to art. 226 k.c.

Pozwana Gmina M. R. zaskarżyła postanowienie Sądu Rejonowego w części, tj. w pkt II oraz wniosła o jego zmianę poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kwoty 2.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, a nadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. Zaskarżonemu orzeczeniu pozwana zarzuciła naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez całkowicie dowolną ocenę, czy w sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające nieobciążanie strony przegrywającej kosztami procesu.

W odpowiedzi na zażalenie powoda pozwana wniosła o jego oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Oba zażalenia jako bezzasadne podlegały oddaleniu.

W ocenie Sądu Okręgowego na jednoznaczną aprobatę zasługuje pogląd Sądu I instancji o niedopuszczalności drogi sądowej w przedmiotowej sprawie, albowiem kwestia ustalania odszkodowania za nieruchomości przejęte pod drogi publiczne w trybie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 687 ze zm.) posiada wszystkie charakterystyczne elementy wypełniające dyspozycję sprawy administracyjnej: wskazany został wprost właściwy do rozstrzygnięcia organ administracji publicznej, wskazana została forma rozstrzygnięcia, wskazana została również konkretyzacja podmiotu będącego uprawnionym do otrzymania stosownego ekwiwalentu z tytułu zgodnego z prawem działania organu administracji publicznej powodującego powstanie określonego ubytku rzeczowego. Niewątpliwie więc właściwą procedurą do ustalenia odszkodowania za nasadzenia, urządzenia i obiekty znajdujące się na działkach w rodzinnych ogrodach działkowych będzie procedura administracyjna. Specyfika uregulowań przyjętych w art. 18 specustawy drogowej wskazuje, iż w sytuacji, gdy przedmiotem postępowania jest kwestia ustalenia odszkodowania za nieruchomości przejęte pod drogi w trybie tej ustawy, a stanowiące tereny rodzinnych ogrodów działkowych, odszkodowanie należy ustalać zgodnie z art. 12, ale również z uwzględnieniem regulacji przewidzianej w art. 18 – stanowiącym doprecyzowanie i uzupełnienie ogólnych zasad ustalania odszkodowania przewidzianych w art. 12. Należy podzielić pogląd Sądu I instancji, że droga sądowa dla dochodzenia roszczeń w oparciu o art. 18 specustawy drogowej nie stała się niedopuszczalna dopiero z chwilą wejścia w życie z dniem 19 stycznia 2014r. ustawy z dnia 13 grudnia 2013r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U. z 2014r., poz. 40), zmieniającej brzmienie art. 18 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych poprzez dodanie w w/w przepisie ust. 1h, który dla powyższego postępowania wprost przewiduje drogę administracyjną. Już w dacie złożenia pozwu w przedmiotowej sprawie (31 października 2013r.) właściwą dla dochodzenia roszczeń w oparciu o art. 18 w/w ustawy była droga administracyjna, co potwierdza przywołane przez Sąd Rejonowy orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 lutego 2013r. (I OSK (...), LEX nr 1356971), w którym stwierdzono, że w przypadku wywłaszczenia pod inwestycję drogową części ogrodu działkowego ustanowionego zgodnie z ustawą z 2005r. o rodzinnych ogrodach działkowych, obowiązkiem Starosty jest wszczęcie postępowania administracyjnego nie tylko w zakresie dotyczącym odszkodowania za wygasłe prawo użytkowania wieczystego do działek gruntu, ale także odszkodowania za prawa majątkowe, o jakich mowa w art. 18 ust. 1g pkt 1 i 2 ustawy z 2003r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych i wydanie decyzji na podstawie art. 12 ust. 4a tej ustawy. Również w poprzedzającym powyższe orzeczenie postanowieniu z dnia 9 listopada 2012r. Naczelny Sąd Administracyjny przyjął, że posługując się wykładnią funkcjonalną uznać należy, że wyrażona w art. 12 ust. 4a ustawy z 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie

dróg publicznych, w odniesieniu do odszkodowań za nieruchomości przejęte pod drogi publiczne reguła, według której organem właściwym jest organ, który wydał decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji, odnosi się także do odszkodowań za ograniczenie praw do nieruchomości (I OW 145/12, LEX nr 1247200). Powód na uzasadnienie wniesionego pozwu podał, że użytkował jeden z ogrodów w ROD Energetyk I w R. i dochodzi odszkodowania za dokonane w tym ogrodzie nakłady (altana, ławka, grill, taras, chodnik, brama, pergola z ogrodzeniem, nasadzenia drzew i krzewów). Wbrew zarzutowi powoda zgłoszone przez niego roszczenie, w myśl przytoczonych powyżej uregulowań prawnych, nie ma charakteru sprawy cywilnej i prawidłowo Sąd I instancji odrzucił pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.

Na uwzględnienie nie zasługiwało także zażalenie strony pozwanej w zakresie rozstrzygnięcia przez Sąd I instancji o kosztach postępowania w oparciu o zasadę słuszności z art. 102 k.p.c. Sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstąpienie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór (zob. wyroki SN: z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 192/09, Lex nr 584735 i z dnia 27 maja 2010 r., II PK 359/09, Lex nr 603828 oraz postanowienia SN: z dnia 19 października 2011 r., II CZ 68/11, Lex nr 1044004 i z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZ 17/12, Lex nr 1164739). Przepis art. 102 ma charakter dyskrecyjny. Wprawdzie kwestia trafności jego zastosowania co do zasady może być objęta kontrolą sądu wyższego rzędu, niemniej jednak ewentualna zmiana zaskarżonego orzeczenia o kosztach powinna następować wyjątkowo w razie stwierdzenia, że dokonana ocena jest dowolna, oczywiście pozbawiona uzasadnionych podstaw (zob. postanowienia SN: z dnia 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10, Lex nr 785545; z dnia 15 czerwca 2011 r., V CZ 23/11, Lex nr 864028; z dnia 19 stycznia 2012 r., IV CZ 118/11, Lex nr 1169157; z dnia 26 stycznia 2012 r., III CZ 10/12, OSNC 2012, nr 7-8, poz. 98; z dnia 9 lutego 2012 r., III CZ 2/12, Lex nr 1162689 oraz z dnia 15 lutego 2012 r., I CZ 165/11, Lex nr 1170214). Sąd Rejonowy wskazał argumenty uzasadniające przyjęcie, że w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia ze szczególnym przypadkiem, a ocena w powyższym zakresie nie może zostać uznana za dokonaną w sposób dowolny.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił oba zażalenia (pkt I).

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. (pkt II).

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

R., dnia 14 maja 2014r.